

15. 11. 2001

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Knihovny elektronicky

Rozvoj moderních technologií a zejména explozivně se rozšiřující dostupnost internetu umožňují vznik nových pro uživatele velmi vstřícných služeb i na poli knihovnickém. Jedná se o tzv. digitální knihovny, jejichž fond může být přístupný mnoha zájemcům najednou a odpadá tedy nutnost čekat na vybranou knihu několik měsíců, než ji někdo přečte a vrátí, jak tomu je v knihovnách běžných.

Rozvoj moderních technologií a zejména explozivně se rozšiřující dostupnost internetu umožňují vznik nových pro uživatele velmi vstřícných služeb i na poli knihovnickém. Jedná se o tzv. digitální knihovny, jejichž fond může být přístupný mnoha zájemcům najednou a odpadá tedy nutnost čekat na vybranou knihu několik měsíců, než ji někdo přečte a vrátí, jak tomu je v knihovnách běžných. Na následujících řádkách se pokusím popsat, jak taková digitální knihovna funguje v souladu s Autorským zákonem.

Nejprve je třeba vyřešit otázku, zda se na elektronické dokumenty autorskoprávní ochrana vztahuje. Je samozřejmé, že tomu tak je, protože ochrana autorského práva je dnes čím dál více upoutávána právě k digitální podobě děl, a tak zákon č. [121/2000](#) Sb. o právu autorském a právech souvisejících (dále jen AZ) upravuje mj. právo autora k jeho dílu, ochranu jeho práv a kolektivní správu těchto práv, přičemž za dílo označuje §2 dílo literární a jiné umělecké nebo vědecké dílo, které je jedinečným výsledkem tvůrčí činnosti autora a je vyjádřeno v jakékoli objektivně vnímatelné podobě včetně podoby elektronické, ...

Dalším důležitým pojmem pro fungování digitálních knihoven je legální definice rozmnožování díla (§13 AZ), jímž se rozumí zhotovování dočasných nebo trvalých, přímých nebo nepřímých rozmnoženin díla, ... Dílo se rozmnožuje ve formě ... elektronické zahrnující vyjádření analogové i digitální.

§25 pak upravuje právo na odměnu v souvislosti s rozmnožováním díla pro osobní potřebu (paragraf na jehož základě jsou povinni platit kolektivním správcům autorských práv všichni poskytovatelé kopírovacích služeb ad.). Tuto odměnu je mj. povinen platit poskytovatel rozmnožovacích služeb za úplatu, pokud jde o tiskové rozmnoženiny (§25 odst.2 písm. e) a tato odměna je určována v závislosti na počtu zhotovených tiskových rozmnoženin (§25 odst.4). Takovéto rozmnožování se pak považuje, za předpokladu, že je řádně placena odměna, považuje za volné užití díla a není tedy porušením AZ (§30 odst. 3).

Pro samotné knihovnické služby v digitální podobě je pak nejpodstatnější ustanovení § 37 AZ, který v odst. 2 písm. a stanoví: Do práva autorského nezasahuje ten, kdo zhotoví při užití díla dočasnou nebo náhodnou rozmnoženinu díla v elektronické podobě, která nemá samostatný hospodářský význam, jejímž účelem je snadnější využití díla, a jejíž zhotovení je nedílnou a nezbytnou součástí technologického postupu zpřístupnění díla, včetně takové rozmnoženiny, která umožňuje účinné fungování přenosového systému. Samotné oprávnění knihovny půjčovat originály či rozmnoženiny vydaných děl se nachází v § 38 odst.1 AZ.

Tím jsme tedy shrnuli obsah pro digitální (elektronické) knihovny podstatných ustanovení AZ a pokusíme se je nyní dát do souvislosti a popsat, jak taková elektronická knihovna může fungovat.

Digitální knihovna (v Čechách např. Virtuální polytechnická knihovna) je založena na poskytování

služeb typu document delivery uživatelům prostřednictvím internetu resp. webových stránek. Každému uživateli je zřízeno jeho osobní konto v rámci zabezpečeného prostoru na síti. Přístup je umožněn za pomoci hesla a uživatel si vybírá ze souborného katalogu dokument, který odpovídá jeho potřebám. Tento katalog je vytvořen z dočasných elektronických rozmnoženin děl, které mají knihovny k dispozici ve fyzické podobě.

Základní službou takové knihovny je pak zaslání rozmnoženin z tiskových (papírových) předloh za účelem pořízení rozmnoženiny uživatelem na papír nebo podobný podklad fotografickou nebo podobnou technikou pro jeho osobní potřebu. Tato služba již samozřejmě nespadá do základního rozsahu služeb poskytovaných knihovnou bezplatně, a tak je, i s hledem na nutnost platit autorskou odměnu kolektivnímu správci práv, tato služba placena.

Nejedná se tedy, jak by se mohlo na první dojem zdát, o dlouhodobé poskytování elektronické verze díla, ale jen o poskytnutí dočasné elektronické rozmnoženiny, aby si mohl uživatel tuto vytisknout. Ten se pak zavazuje (nejčastěji ve smlouvě s provozovatelem knihovny) takovou dočasnou elektronickou rozmnoženinu vymazat nebo jinak odstranit a dále ji nerozšiřovat. Tím se takové zpřístupnění dostává na stejnou úroveň, jako když si zájemce většinu požadovaného díla okopíruje v prostorách knihovny na reprografickém zařízení (kopírce). Není tedy možné, již z důvodu dalšího zabezpečení autorských práv, poskytnout uživateli elektronickou verzi k trvalému užívání, protože tam by nebyla nijak omezena možnost dalšího šíření díla bez úhrady autorské odměny. Naproti tomu pokud uživatel bude chtít poskytnout další osobě jemu zpřístupněný dokument, může mu ho pouze zapůjčit ve vytištěné podobě k okopírování a zde je již autorská odměna zahrnuta v poplatcích za kopírovací služby. Pokud by uživatel dále rozšiřoval elektronickou rozmnoženinu díla nese plnou právní odpovědnost on.

Samotný provozovatel elektronické knihovny vede přesnou evidenci zpřístupněných dokumentů a tedy vytvořených kopií a dle této evidence jsou hrazeny autorské odměny kolektivnímu správci autorských práv (zde DILIA).

© EPRAVO.CZ - Sbírka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

© EPRAVO.CZ - Sbírka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Jak fungují plánovací smlouvy v reálných situacích \(2. díl\)](#)
- [Nejvyšší soud a forma smlouvy o smlouvě budoucí: krok zpět v ochraně právní jistoty?](#)
- [Proč dnes více než polovina M&A transakcí ve střední Evropě nekončí podpisem](#)
- [Správné určení počátku běhu lhůty pro podání stížnosti proti usnesení soudu, kterým se nařizuje výkon trestu odnětí svobody](#)
- [Prokazování dostupnosti technického vybavení při zadávání veřejných zakázek - limity sdílení technického vybavení](#)
- [„Za každou kauzou je živý příběh“](#)
- [Přehnaná, nebo důvodná prevence? Zajištění a utvrzení závazků v praxi](#)
- [Ombudsman na Maltě - základní parametry a role. A v čem bychom se mohli poučit i my v Česku?](#)
- [Spoluvlastnictví a správa společné věci](#)
- [Úmyslně zkracující právní jednání mezi dlužníkem a osobou blízkou](#)
- [Doručování soudních písemností ze zahraničí do ČR](#)